

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ПАВЛА ТИЧИНИ

Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра психології та педагогіки розвитку дитини

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Освітній ступінь «магістр»

на тему:

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО
ПРОЕКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Виконала:

студентка II курсу,
групи 610 групи
заочної форми навчання
спеціальності

012 Дошкільна освіта

(шифр і назва спеціальності)

Освітньої програми

Дошкільна освіта

Голуб-Бандус А.В.

(прізвище та ініціали студента)

Керівник:

кандидат педагогічних наук

Дука Т.М.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук

Попиченко С.С.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Теоретичний аналіз базових понять дослідження.....	8
1.2. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник розвитку дитини дошкільного віку.....	21
1.3. Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти	28
РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	41
2.1. Готовність майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.....	41
2.2. Діагностика рівнів готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти у процесі фахової підготовки	48
2.3. Обґрунтування змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти	63
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЗМІСТУ, ФОРМ І МЕТОДІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	81
3.1. Програма експериментальної роботи	81
3.2. Аналіз результатів експериментальної роботи	92
ВИСНОВКИ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	109

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Трансформаційні процеси у вітчизняній системі освіти вимагають перегляду підходів до підготовки педагогів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти. Адже якісна і доступна дошкільна освіта – це розумна інвестиція у майбутнє держави, вона має вирішальне значення для особистісного розвитку дитини, закладає підґрунтя успішного навчання у школі, дає ширші можливості для самореалізації в дорослому житті.

Концептуальні напрями вдосконалення й розвитку педагогічної освіти, в тому числі професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти, визначені законами України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про охорону дитинства» (2001), Постановою «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011), Базовим компонентом дошкільної освіти (2021), Дорожньою картою розвитку української освіти (2014), Дорожньою картою освітніх реформ на 2015-2025 рр. (2015) та ін. нормативними актами.

Вітчизняні науковці завжди приділяли належну увагу дослідженню підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.

Дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти спрямовує науковий пошук на вивчення феноменів проєктування та освітнього середовища. Проблему підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти до проєктної діяльності активно досліджують Г. Іванюк, О. Ліннік, Н. Самойленко та ін.

Отже, актуальність порушеної проблеми, її теоретична та практична значущість, зумовили вибір теми нашого дослідження.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити зміст, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.

Відповідно до мети було окреслено **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати стан дослідження обраної проблеми у педагогічній теорії та практиці.
2. Схарактеризувати сутність і зміст базових понять дослідження.
3. Визначити структурні компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.
4. Обґрунтувати та узагальнити зміст, форми і методи підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти в процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.

Методи дослідження. Для реалізації мети та вирішення поставлених завдань використано комплекс наукових методів: *теоретичні* – аналіз, синтез, класифікація, узагальнення для вивчення сучасного стану дослідження проблеми у педагогічній теорії й практиці та визначення поняттєвого апарату дослідження; порівняння, абстрагування й конкретизація для обґрунтування сутності готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти, її структури, критеріїв і показників; *емпіричні* – діагностичні (анкетування, тестування, опитування, бесіди, інтерв'ювання) для вивчення стану готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний) з метою перевірки ефективності визначених змісту, форм і методів навчання, що забезпечують підготовку майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти у процесі фахової підготовки, визначення рівнів сформованості готовності

майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти; *статистичні* – для аналізу одержаних даних, встановлення статистичної значущості результатів дослідження, їхньої кількісної і якісної інтерпретації; комп'ютерна обробка даних експерименту.

Експериментальна дослідження. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному дослідженні змісту, форм та методів підготовки майбутніх вихователів до проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти.

Апробація результатів дослідження. Із проблеми дослідження наявна публікація у збірнику студентських наукових праць факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (2023 р.).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг роботи 125 сторінок.

ВИСНОВКІВИ

1. На основі аналізу теоретичних джерел та практики підготовки майбутніх вихователів з'ясовано, що підготовка майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО як наукова проблема має міждисциплінарний характер.

Аналіз освітньо-професійних програм, навчальних планів підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти ЗВО України довів, що їхнє наповнення сприяє цілеспрямованій підготовці майбутніх фахівців з дошкільної освіти до проєктування освітнього середовища ЗДО.

2. Систематизовано у групи базові поняття дослідження: поняття, які розкривають сутність професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти (освіта, дошкільна освіта, вища освіта, професійна підготовка, професійна підготовка вихователя, готовність, готовність майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти); поняття, які описують особливості проєктних освітніх технологій (проєкт, педагогічне проєктування, проєктна діяльність); поняття, які стосуються середовищного підходу в освіті (середовище, середовищний підхід, освітнє середовище, освітнє середовище закладу дошкільної освіти).

Визначено зміст поняття «підготовка майбутнього вихователя до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти», як складову професійної підготовки вихователя, що є цілеспрямованим, планомірним, організованим процесом формування системних знань про дитину, освітнє середовище, середовищний підхід в освіті, педагогічне проєктування та фахових умінь, що забезпечують зорієнтованість на розвиток і саморозвиток індивідуальності вихованця в спеціально спроектованому та реалізованому освітньому середовищі закладу дошкільної освіти.

З'ясовано, що освітнє середовище закладу дошкільної освіти за

своєю сутністю має об'єктивні можливості відігравати роль чинника цілісного особистісного розвитку дитини дошкільного віку та є системним утворенням, особливим комплексом умов, матеріальних і нематеріальних ресурсів закладу дошкільної освіти.

Уточнено зміст поняття «педагогічне проєктування» як як прогностичну освітню діяльність педагога, що покликана забезпечити реалізацію ідей гуманістичної особистісно-зорієнтованої системи освіти; створення проєктів, спрямованих на вирішення актуальних проблем в освіті; модернізацію освітнього процесу на різних рівнях, в тому числі конкретного закладу освіти.

3. З метою фіксації результатів експериментальної роботи узагальнено поняття «готовність майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти» як інтегральне, системне, особистісне утворення, яке включає аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний компоненти та забезпечує здатність вихователів проєктувати освітнє середовище закладу дошкільної освіти.

Визначено, обґрунтовано та схарактеризовано компоненти структури готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО (аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, рефлексивний); для діагностики сформованості зазначених компонентів розроблено критерії (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, операційно-діяльнісний, професійно-рефлексивний); показники та рівні (високий, середній, низький).

Для виявлення стану готовності майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО апробовано діагностичний інструментарій: опитувальники, анкети, тести, навчальні проєкти, есе.

4. Обґрунтовано та узагальнено зміст, форми й методи підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО: проаналізовано зміст програм навчальних дисциплін, педагогічних

практик та позааудиторної роботи, серед яких найбільш ефективними є: проблемні лекції, лекції-конференції, лекції-дискусії, лекції-візуалізації, лекції-практикуми, гостьові лекції; практичні заняття; онлайн-вебінари; семінарські заняття: семінари-дискусії, web-семінари; навчальні тренінги; індивідуальна та самостійна робота; дослідницька проєктна робота; консультації; майстер-класи; виокремлено сукупність методів навчання: *проблемні* – метод проблемного навчання, «Шість капелюхів мислення», «Дерево рішень», інтелектуальні карти; ігрові – *педагогічні ігри* (рольові, ділові, імітаційні, симуляційні), пізнавальні квести; *інтерактивні* – кейс-метод, коуч-техніки, технології тьюторингу; проєктні – проєкти, коворкінги, портфоліо майбутнього вихователя.

Перевірена ефективність обґрунтованих змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища ЗДО.

Аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту дослідження дозволив встановити позитивну динаміку кількісно-якісних змін на усіх рівнях сформованості готовності майбутніх вихователів.